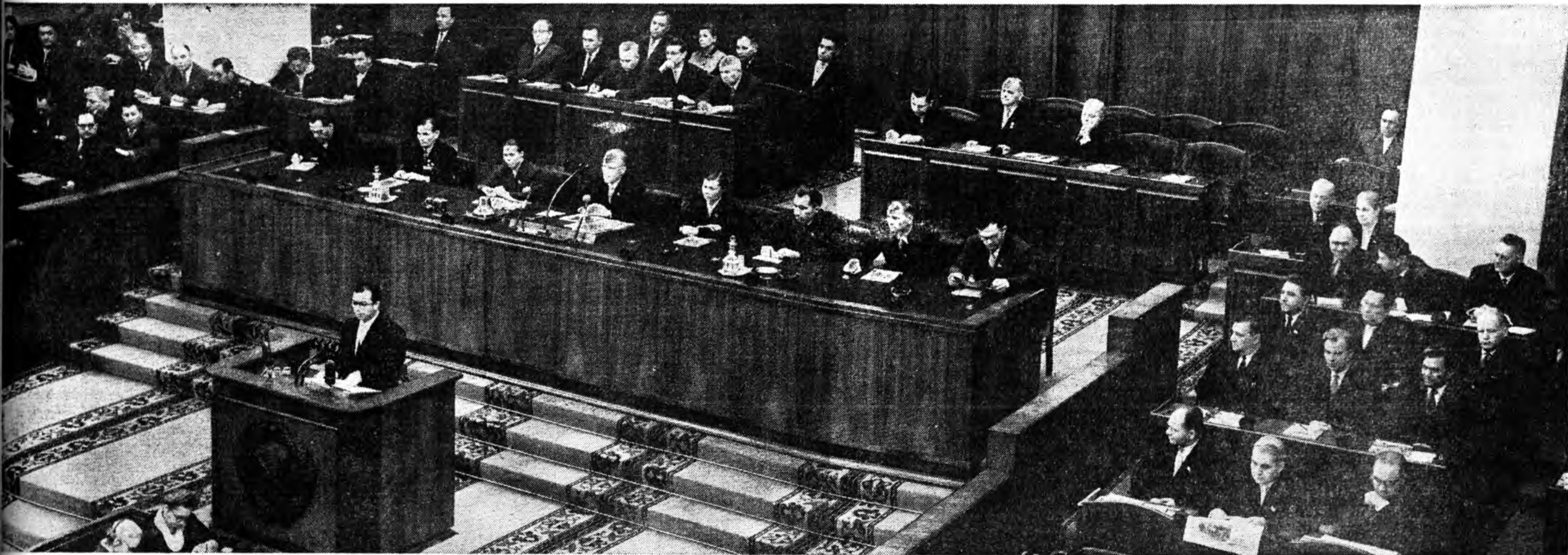

Бурят УНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой,
Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

РСФСР-эй Верховно Соведэй III сесси

Москва, октябрийн 25. РСФСР-эй Верховно Соведэй табдахи зарлалай гурбадах сессийн президиум. Трибунада РСФСР-эй Культурин министр А. И. Попов үгэ хэлэжэ байна. ТАСС-эй фотохроника.

НОТАГАЙ СОВЕДУУДЭЙ ҮҮРГЭ УЛАМ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Ажалшадый депутадуудай нотагай Соведүүдэй хүдэлмэри хүүлэй нилээд хайжараа, ажахын болуу турна байгуулалтада тэдэ үүргэ ехэ болоо. Илангаяа соёл шай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри Соведүүд эдэбхитэйгээр хабаа-мжа захалаа. Аралай гэгээрэл энэ зүүррэй хамгаалгын асуудал-д, культурно-гэгээрэлэй хүдэл-мэри, гороуд болон хүдөө тосхо-ды болбосон түхэлтэй болгохо, шхэл, лекци, хөөрөлдөө эмхидхэ-н түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ, ажалда хабаадалсангүй, аймаа хараад, хүнгэн олзо бэ-лэшдтэй тэмсэл — нимэ тои-н янзын асуудалуудыг Сове-д үдэр бүри шийдхэнэ ха юм. Кэшээлхэдэ, Сэлэнгын аймагай ажалшадый депутадуудай Соведэй ажахын талаар саг үргэлжнэ-н комиссин (түрүүлгшэнь депутат Г. Вяткин) үүсхэлээр түрүү дүй түшэл тухай ехэ нонин асуудал-тай Соведэй сессии дээрэ зүб-н хэлсэгдэнэ байна. Тельманай үүржэтэ колхозой ахалагша хо-шон Б. Ц. Жамбалов, Сэлэнгын колхозой эрхмн наалишан А. Цын-гана гэшэд өөһэдүнгөө хүдэлмэ-ри дүй түршэл тухай сессии дээрэ хэлэлцүүдэ хээ. Энэ шухала тухал ехэ дэлгэрэнгүйгээр, нонир-тойгоор зүбшгэгдэнэ. Удаан-тай түрүү дүй түршэл ухамай-н тосгологдоод, тухай хуудан-д хэлбэлдэнэ бээрээ, совхоз, колхозууд тараагдаа. Аймагай нонин хоношод Б. Ц. Жамбаловта-а, наалишад А. Цынгуновада-а, өөһэд өөһэдүнгөө арга-д тухай хани халуунаар хөөр-лэ дүй түршлөө халан абал-тай Соведэй нимэ хүдэлмэринэ үнэ-н нөө дэмжмээр, найшаамаар, Улан-Удэ городей нотагай Сове-д нилсэл хотодо болбосон тү-хэл болгохо, набаа ногоогоор-мжлэхэ, сад сээрлигээр бүрхөө-н, үйлснүүд асфальтаар хуша-н тушаа нилээд хүдэлмэри хээ. Эдэ соогурнай трамвай ябадаг-тай. Байрын хэдэн олон гэр-тэ баригдажа, ашаглалгада үг-н. Эдэ бүхэ хэрэгүүдтэ нотагай депутады бага бэшэ үүргэ дүүргэ-нэ байна. Нотагай Соведүүдэй эдэ оролдолоор нимэрхүү хү-мэрлүүд хүдөө тосхонудташье ашаглагдаг болоо.

Тэгшбэшэ нотагай Соведүүдэй түшэлдэ ехэ дутагдалууд бии-н. Олохон Соведүүд үүсхэл-д ашаглалга ажаллана. Үргэн нитэ-д нотагай түшэлтэй холбоо барисаан-д ашаг байнаар. Зарим нотагай Соведүүд, мүн-д нотагай гүйсэдкомууд нулаар хүдэл-мэри шухала асуудалуудыг шийд-хэнэ түшэлтэй байна. Байкало-Кударын, Байкалын, Бичурын аймагуудай депутады тэрэнхэн тэндэхи нота-гай Соведүүд ажахын болон куль-турно-гэгээрэл олохон асуу-дудыг шийдхэнэ хэрэгтэ хүсэд-д оролдолог гарганагүй, куль-

турно-гэгээрэлэй, медицинскэ болон үхибүүдэй эмхи зургаануудай, фу-гуули, магазин, столово, бани гэхэ зэргын газарнуудай хүдэлмэридэхи ехэ дутуунуудыг анхарнагүй, тэдэ-ннэ дары усадхаа тушаа бодото хэмжээнүүдэ абанагүй.

Сельскэ Соведүүдэй олохон гүй-сэдкомууд эмхидхэлэй хүдэлмэри нулаар ябуулна, промышленна предпринятинууд, колхозууд болон совхозууд ажахын хэрэгүүдтэй хүсэд найнаар танилсанагүй, тэдэ-ндэ шухала туһаламжа хүргэнэ-гүй, ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлгын асуудалуудта хамааралсанагүй шахуу, тинхэдэ социалистическэ зөөри үридэг, ху-лайдаг, нийтын ёһоо гурим хаза-гайруулдаг хүнүүдтэй, ажал хэдэг-үй этгээдүүдтэй эрид шанга тэм-сэл ябуулнагүй.

Нотагай Соведүүдэй сессинүүдэ зарлажа байха тушаа Советскэ Конституциин хараалхан болзор ха-загайруулагдана. Заримдаа сессии-нүүд бэлдхэл багатайгаар үнгэр-гэгдэнэ. Тэндэ хурса шүүмжэлэл болоногүй. Сессинүүдтэ, гүйсэдко-муудай засаглалуудта депутадууд, эдэбхитэд олоор, шударгайгаар ха-баадуулагданагүй. Олон Соведүү-дэй саг үргэлжнэ комиссинууд хан-галтагүйгөөр хүдэлнэ. Соведүүд өөһэдүнгөө гарганаа шийдхэбэр-нүүдэ, хуулишадый захянуудыг заабол бөөдүүлхэ тушаа хэмжэ-нүүдэ абанагүй. Зарим депута-дууд тоосоогоо хэнэгүй.

Соведүүдэй хүдэлмэридэ нимэ ехэ дутагдалууд яахдаа тушаал-данаб гэхэдэ, КПСС-эй олохон рай-комууд нотагай Соведүүдэй ажал-йбуулгыг хангалтагүйгөөр хүтэлбэ-рилнэ, тэдэний үүргынэ бүрн бөө-дэ дааж абахаяа наана, эдэхи үүсхэлэнь улам бүр бадаруул-хаяа, харюусалгынь дээшлүүл-хээ оролдоногүй. Советскэ орга-нуудыг бэлдхэлтэй, дүй түршэлтэй, мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдөөр хүсэд хангаха тушаа хэмжээнүүд абанагүй.

Нотагай Соведүүдэй хүдэлмэри-дэхи ехэ дутуунуудай түлөө пар-тийна организацинууд харюусаха байна бшуу. Зүгөөр Соведүүдэй хүдэлмэридэ партийна нүлөөгөө зү-бөөр үзүүлхэ, тэдэний эдэхи үүс-хэлэе али болохоор дэмжэхэ, ёһо-той туһаламжа тэдэндэ үзүүлхэ шухала.

Мүнөө үедэ соёл сурталы, хү-мүүжүүлгын хүдэлмэридэ Соведүүд-төн ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Тим-мэнэ ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлгэдэ Соведүүдэй үүргыг улам дээшлүүлхэ гэгэн зорилго табидагтай.

Нотагай Соведүүдэй хүдэлмэри-дэхи дутуунуудыг ойрын сагта усадхажа, тэдэний ажалыг эрид хайжаруулхын, арад зонтой тэдэний холбоо барисаа улам бэхжүүл-хын тулаада КПСС-эй райкомууд, эхин парторганизацинууд шухала хэмжээнүүдэ хараалха, бөөдүүлхэ зорилготой.

РСФСР-эй Верховно Соведэй гурбадах сесси дүүрбэ

МОСКВА, октябрийн 27. (ТАСС-эй тухай корреспондентүүд Н. Же-лезнов, В. Князев). РСФСР-эй бай-гаали хамгаалха тухай асуудалаар РСФСР-эй Верховно Соведэй Пре-зидиумэй Түрүүлгшэ Н. Н. Орга-нов хэһэн элидхэл РСФСР-эй Верховно Соведэй гурбадах сессии дээрэ Кремлин Ехэ ордондо энэ үглөөнөө зүбшэн хэлсэгдэжэ үр-гэлжлөө.

Хайша хэрэгээр, эзэн бусаар хан-даанай шалтагаанаар байгаалин үнэтэ баялигуудай үгы хэгдэжэ бай-хан ушарыг хэрэгсээнгүй байхын аргагүй гэжэ Березниковскэ азот-но-тукова заводой центральна лабо-раторин начальник, депутат З. Ф. Харитонов (Пермийн область) үгэ соогоо тэмдэглэнэ байна.

РСФСР-эй Госпланай Түрүүлгшэ-нын нэгдэлэй орлогшо М. И. Мис-ник үгэ хэлэхэдэ, үнгэтэ метал-луудай руда буйлуулгыг нарижуу-лан хайжаруулха шухала байхан

тухай мэдүүлбэ. Уһа сөөрэмүүдэ муухай болгохо ябалдала эсэргүү-сэн тэмсэхэ шухала байхан тухай хэлэхэ зуураа, энэ хэрэгтэ арадай ажахын соведүүд анхаралаа ба-даар хандуулна гэжэ заахан байна. Зүбшэн хэлсэгдэжэ байхан асуу-далаар үгэ хэлэлгэн дүүрбэ. Н. Н. Органов түгсэхэлэй тобоохон үгэ хэлээ. Депутадуудай оруулан хэдэ хэдэн дуралхалуудыг нүхэр Орга-нов дэмжэхэ зуураа, бүхэ дурал-халуудай анхаралтайгаар шэнжэ-лэгдэнэний түрүүлээр тэдэн тушаа зохио хэмжээнүүд абтаха юм гэжэ тэрэ мэдээсэ.

РСФСР-эй байгаали хамгаалха тухай Хуулине РСФСР-эй Верховно Совет нэгэн дуугаар баталан аба-нан байна.

Удаань депутадууд зүбшэхэ зүй-лэйнгөө удаадахи асуудалыг ажалшадый депутадуудай хизаарай, областной, окружной, районно, го-родской, сельскэ, поселково Сове-

дүүдэй депутадуудыг депутатнаань болуулха гурим тухай хуулиин проектын зүбшэн хэлсэжэ эхилээ.

Россин Федерацийн Верховно Со-ведэй уридшалан хуули гаргалгын комиссин гэгшүүн депутат В. Ф. Артемьев тус асуудалаар элидхэл хэбэ.

Сессии зохио хуули нэгэн дуугаар баталан абаа.

РСФСР-эй сүүдэй байгуулалта тухай, РСФСР-эй уголовно, уголов-но-мүрдэлгын кодекснууд тухай хуулиин проектууд РСФСР-эй Верховно Соведэй гурбадах сес-сийн зүбшэн хэлсэгдэжэ табидаг. Россин Федерацийн Верховно Сове-дэй уридшалан хуули гаргалгын ко-миссин түрүүлгшэ депутат В. И. Крестянинов дээрэ дурсагданан асуудалаар элидхэл хээ.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэн депу-тадууд—Костромской облгүйсэдко-мой түрүүлгшэ М. М. Баранов,

«Серп и Молот» гэжэ Москвагай за-водой вальцовщик Г. Н. Золотов болон бусад сессии дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байхан шэнэ хуули бо-лон кодекснуудай проектуудыг найшаагаа.

РСФСР-эй сүүдэй байгуулалта тухай хуулине Верховно Совет нэгэн дуугаар баталан абахан, Рос-син Федерацийн уголовно, уголов-но-мүрдэлгын кодекснуудыг бата-лан абахан байна.

Сессии зүбшэхэ зүйлэйнгөө нүүл-шын асуудалда. — РСФСР-эй Вер-ховно Соведэй Президиумэй Ука-зуудыг баталалгада ороһон байна. Энэ асуудалаар РСФСР-эй Верхов-но Соведэй Президиумэй Секретарь С. Д. Орлов элидхэл хэбэ.

Указууд баталагдажа, зүбшэхэ зүйл дүүрбэ. Энэеер РСФСР-эй Верховно Соведэй гурбадах сессии хаагдаа гэжэ сонсохдог.

РСФСР-эй БАЙГАЛИНЕ ХАМГААЛХА ТУХАЙ

Россин Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын

ХУУЛИ

Совет гүрэндэ байгаали болон тэрэнэй баялигууд арадай ажахын хүгжэхэ үндэһэ нуури, эд зөөринч, эдэ хоолой зүйлнүүдэй болон соёл гэгээрэлэй баяли-гуудай саг үргэлжэдөө урган хүгжэжэ байха эшэ үн-дэн болон, арад зоной найнаар ажаллаха, амарха зохиистой арга боломжонуудыг олгоно.

Совет нийтын байгуулалта, мүн түсэбэй ёһоор ажахы эрхилэлгэ халда Россин Федерацийн байгаа-лиин баялигуудыг зүбөөр, аша үрэ ехэтэйгээр хэрэг-лэхэ арга олгоно.

Байгаалине хамгаалха, байгаалин баялигуудыг аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ талаар Совет засагай жэлүүдтэ РСФСР-тэ ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Гэгшэнь байгаалине хамгаалха хэрэгтэ үшөөл ехээн дутаг-далнууд бии.

Коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулжа за-халхан үедэ манай ороной байгаалин баялигууд ажахыда улам ехээр хэрэглэгдэдэг боложо байна, ороной газар дайда дээрэ үйлдэбэрлгын хүснүүд найнаар тааруулганд табидагана. Энэ ушарһаа бай-гаалин баялигуудыг хамгаалха, тэдэниг зүбөөр, аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ хэрэгтэ зориулагданан хэмжээ-ябуулгануудай гурим тогтоохо шухала боло-хой.

Байгаалине хамгаалха гэшэ гүрэнэй шухалын шу-хала зорилго, бүгэдэ арадай хэрэг мүн.

Шэнэ шэнэ газар нотагуудыг ашаглаха, хуушануудыг нэргэн хүгжөөхдөө, гол мүрэнүүдэ ашаглаха гурим нэлгэхэдэ, үргэлжэ ехэ газарнуудыг иску-ственнаар уһалдаг болоходоо, мүн байгаалин зарим баялигуудыг ашаглаха болон арадай ажахын хүг-жэлтэдэ хабаатай зорилгануудыг шийдхэхэдэ ми-нистерствонууд, зургаанууд хоорондоо дүтэрхы халбаринуудай, бүхылдэ арадай ажахын хүгжэхэ аша туһыг, тэрэнхэн арад зоной эрилтэнүүдэ хараа-даа абаха ёһотой.

Байгаалине хамгаалха, байгаалин баялигуудыг зү-бөөр, аша үрэ ехэтэйгээр ашаглаха, тэдэниг улам арьбалхаа зорилгоор Россин Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын Верховно Совет ингэ-жэ тогтооно:

Статья 1. ХАМГААЛАГДАХА ЁһОТОН БАЙГААЛИН ГАЗАРНУУД

Россин газар дайда дээрэ ашаглагдажашье, аша-лагданшьегүй байхан байгаалин бүхэ баялигууд гү-

рэнэй зүгһөө хамгаалагдажа, ашаглалгын гуримшуу-лагдажа байха ёһотой гэбэл:

- а) газар;
- б) ашагта малтамалнууд;
- в) уһан (газар дээгүүр урладаг, газар дорохи уһан, хурьһэнэй шинг);
- г) ой модон, байгаалин бусад ургамалнууд, нүү-рин газарнуудтай таримал ургамалнууд;
- д) нотаг нотагуудай онсо шэнжэтэй газарнууд, байгаалин шухала, үзэхэдэ хайхан газарнууд;
- е) курортн газарнууд, хамгаалалгын зүрүүд ой модонуд, город шадарай тужа ой;
- ж) амитадай аймаг (ашагтай зэрлиг амитад);
- з) агаар.

Статья 2. ГАЗАР ДАЙДЫЕ ХАМГААЛГА

Бүхэ газар дайда, илангаяа хүдөө ажахын үйлдэ-бэрин хэрэгсэлнүүдэй гол шухала зүйл болгон, газар эдлэгшэдтэ даалгагдажа үгтэнэн элдүүрилэгдэдэг га-зарнууд хамгаалагдаха ёһотой.

Бүхэ газар эдлэгшэд нотагайнгаа эрхэ байдалыг хараадаа абажа, газарай хурьһэ найжаруулгада, га-зарай хурьһэндэ эгээл таарамжатайгаар шинг бариха гурим зохёолгодо, мүн газарай хурьһэнэй үржэлэе дээшлүүлгэдэ зориулагданан агротехническэ, мелио-ративна болон газарай хурьһэнэй муудахагүйн тула бүхэ хэмжээ-ябуулгануудыг холодоо бөлүүлжэ бай-ха уялгатай.

Үтэгжүүлгэнүүдэ зүбөөр, аша үрэ ехэтэйгээр хэр-эглэн, газарай хурьһэн соо боложо байдаг, таринан ургамалнуудта нүлөөлжэ байдаг хубилтануудыг зүбөөр шэглүүлжэ, тааруулжа байхын тулаада совхоз, колхоз болон бусад организацинууд даахан газарнуу-дайнгаа шэнжэ шанарыг, хурьһэнэйн онсо өөрз та-лануудыг найн мэдэхэ ёһотой.

Ашаглагдажа шэнжэ шанараар, хурьһэнэйн ша-наараа хүдөө ажахын газарай тоо бүрдхэлэе РСФСР-эй Хүдөө ажахын министрство абажа, газа-рай кадастр зохёожэ байха ёһотой.

Хүдөө ажахыда газарай хурьһэ, тэрэнхэн газарай хурьһэнтэй хабаатай байгаалин бусад баялигуудыг (ургамал, уһан) ашаглахдаа, хүдөө ажахын элдүү-рин газарнуудыг бага болгожо, али газарай үржэ-лыг муудуулжа болохгүй.

(Түгсэхэлэнь 2-дохи нюурта)

РСФСР-эй БАЙГААЛИЙН ХАМГААЛХА ТУХАЙ

Россин Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын ХУУЛЫ

(Эхинийн 1-дхи нюрта)

Уһанда абтажа, һалхинда үлөөгдэжэ муудадаг газарнуудта газар эдлэгшэд нутагынгаа эрхэ байдалда тааруулан, уялгата ёһоор газарай муудалгы болуулха хэмжээ-ябуулганууды заатагүй бэсүүлжэ байха ёһотой.

Барилга хэжэ байһан, мүн ашагта малтамалнууды (тэрэ тоодо барилгын материалнууды болон торф) бэдэржэ, ашаглажа байһан предпритинууд, организацинууд хүдөө ажыхыда хэрэглэгдэхэ газарнуудта хүдөөд, хурьһынь малтаад, һүүлээрнь хурьһынь һайжаруулха талаар хэмжээ-ябуулганууды бэсүүлжэ хэрэглэгдэ хоригодо.

Агротехническэ, ой модо ашаглалтын хүдэлмэри хэхэдэ, мүн харгын, гидротехническэ болон бусад барилганууды хэхэдэ, уһанда газарай хурьһэнэй угаагдаха, һалхьяа үлөөгдэхэ (хобоотон, гангтан угаагдаха, шоройнь үлөөгдэхэ, хурьһэнэй нураха, элһээр хушагдаха), хужартай, шинг намагтай болохо, мүн ондоогооршы үржэлөө гээхэ ябадалда нүлөөлдэг арганууды хэрэглэгдэ хоригодо.

Тэршэлэн дээрэ дурсагдаһан хойшолонгуудта хүргэхэ, тэдэниие улам һүжэрөөхэ байгаа һаань, хүдөө ажыхын зарим газар ашаглахы хоригодо.

Статья 3. АШАГТА МАЛТАМАЛЫЕ ХАМГААЛГА.

Арадай ажыхы минеральна түүхэй эдээр, түлшөөр хангажа байдаг тулаада газар доро байдаг хатушы, шэнжншы, газай шэнжэтэйшы ашагта малтамалууд, тэршэлэн хада уулануудай анхан сагта бин болоһон сагы тодорхойло арга олгодог, научна болон үйлдбэрини шуухаа удхашанартай, онсо шэнжэтэй, мүн тулга болоһон геологическа хада хабсагайнууд, эрьс ганганууд хамгаалагдажа байха ёһотой.

Ашагта малтамалнууды абажа байдаг министрствонүүд, зургаанууд, совнархозууд болон тэдэндэ мэдэлтэй предпритинууд геологин болон газар дорохи ашагта малтамалнууды хамгаалха республиканска зургаануудай хиналта, шалгалта доро ашагта малтамалнууды эгээл гүйсэдөөр, али бүхы талаһаань уудалан абаха, экономическа талаараа аша үрэтэй байхынь хараадаа абан, тогтоогдомол нормо болон гуримай ёһоор, байгаалин баялигууды оһол аюулгүйгөөр ашаглан абаха хүдэлмэри эмхидхэхэ зэргэтэй.

Статья 4. УНА МҮРЭНҮҮДЫЕ ХАМГААЛГА

Газар дээрүр урдажа байлагшы, газар дорохшы уһан шүргэн хатаалһаа, булангиртуулга, бузарлуулһаа хамгаалагдажа, тэршэлэн арад зонине, арадай ажыхы уһаар хангалга, электрин хүсэ үгэдэг, аша шэрлэг замуд, уһанай ашагтай ургамалнуудай ургадаг газарнууд, загана болон уһанай амитад байдаг газарнууд, агнуурин газарнууд, хүнүүдэй амардаг, аяншалдаг газарнууд, эмнэлгын газарнууд, наука, соёл культура болон гэгээрэлдэ һонирхолтой газарнууд гуримшуулагдажа байха ёһотой.

Уһа мурэнүүдтэ хабаатай ажалтай бүхы организацинууд нимэ юумэнүүды хэжэ байха уялгатай:

а) ашаглажа байһан газар дээрэ уһанай гурим һайжаруулха, уһанай аюул хойшолонгууды зайсуулхаар (үертэ абтаха, нуур памаг болохо, хужартай болохо, хурьһэнэй муудаха, хобоо, ганга жалганууд болохо, урыда абтаха гэхэ мэтшэлэн) газар, ой модо уһалха, агротехническэ болон санитарна хэмжээ-ябуулганууды бэсүүлхэ;

б) тогтоогдомол нормоһоо ехэ бэшээр уһа хэрэглэхэ, аша үрэггүйгөөр хэрэглэнгүй, һубаг, канава-нуудаар урдадаг, мүн гол горхонуудай, газар дорохи уһы гамтайгаар гаргалһаа; уһанай байха сөөрхөмүүды барихадаа, аша үрэ багатай дээрһэнь гүйсэдөөр барихагыё оролдохо;

в) гол мурэнүүд руу, нуур сөөрэмүүд руу муухай болоһон уһа хаядаг бүхы предпритинууд искусственнашы, юрыншы аргаар уһа сөбөрлэдэг түхээрлэнүүды бариха;

г) заганаһаа түрһэлдэг гол мурэнүүды бузарлажа, булангиртуулжа, мүн тэдэний ажамирдаг уһа, урдуулагдажа байһан модоной холһоно, зомгоолнуудад бүтүүлжэ, һаалта хэжэ болохогүй;

д) гидротехническэ барилгануудай проект зохёодоо заганаһууды хамгаалха, тэдэниие үсхэбэрлэхэ хэмжээ-ябуулганууды хараалха зэргэтэй.

Урасжал уһанда сөбөрлэдэггүй уһа табиха предпритинууды, цехүүд болон агрегадууды ашаглалгада оруулалга хоригодо.

Статья 5. ОП МОДО ХАМГААЛГА

Модо болон бусад техническэ түүхэй эд, эдээ хоолой, тэжээлэй зүйлүүды үгэдэг, мүн ашагтай тухатай амитадай байдаг, ургамалнуудай ургадаг газарнууд байһан тулаада, тэршэлэн шинг нойто хамгаалха, гол горхонууды хатахадгүй, газары хурьһэнжүүлдэг, сагай уларилда, хүнэй энхэ элүүртэ нүлөөлдэг газар нутагууды үзэсхэлэн һайхан болгодог ой модон хамгаалагдажа, гуримтайгаар ашаглагдажа байха ёһотой. Ой модоной ажыхы, модо бэлдэхы түсблэхэдөө, гансаны аадай ажыхын, арад зоний хэрэглэмжэ гүйсэдөөр хангаха бэшэ, мүн ой моды хамгаалха, һэргэн ургуулжа байха тала харагдаха зэргэтэй. Гол түлэй ой модо ехэтэй газарнуудта модон ехээр отологдожо байха ёһотой.

Модо отолһон газарнуудта ашатай тухатай модонууды түргөөр һэргэн ургуулгада, ой моды галай аюуһаа, дураараа отологдоһоо, мүн малай гэхэлгэ, гэмтэлгэнхэ, хорото хорхой шүмүүлай эдилгэнхэ хамгаалагда зорюулагдан хэмжээ-ябуулганууды модо бэлдэхгүд гүйсэдөөр бэсүүлжэ байха; модо отолһон газарнуудаа саг соонь сөбөрлөжэ байха уялгатай.

Бүхы предпритинууд, эмхи зургаанууд, хүн бүхэн ой соо галгүйгээр аюул сараха гуримүүды наринаар сахиха байха ёһотой. Ой модоной баялигууды улам арьбадхажэ, һайжаруулжа, ой модо багатай газарнуудта модо тариха, ноли болон бусад газарнууды хамгаалхын, халхалхын тулаада модонууды һуулгажа байха тушаа ажалшадай депутатуудай нутагай Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитетүүд, ой модоной ажыхын организацинууд, колхоз, совхозууд болон бусад газар эдлэгшэд хэмжээ абажа байха уялгатай.

Шэнэ городууды бариха проект табиһадаа, мүн барилга хэхэдэ, тэршэлэн хуушанай городууд болон томо томо һуурин газарнууды нэлбэн заһахадаа, министрствонүүд, зургаанууд, совнархозууд болон ажалшадай депутатуудай нутагай Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитетүүд, дүтэ шадарай ой тужа болгохоор модонууды үлөөхэ, тэршэлэн һуурин газарнуудта таримал модонууды хамгаалха зэргэтэй.

Имэ юумэнүүд хоригодо габэл:

а) ажыхы бүхэндэ тогтоогдомоной ёһоор, жэлэй хэрэглэмжэнхэ үлүү ехэ модо отологдо;

б) РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоолоор хараалагдаһан газарнуудта хурьһэ хамгаалха, полихалхалха, уһа хамгаалха, уһанай урасхалы гуримшуулха удхашанартай һөөг модонууды (харууһа хэхэнэ бэшэ), тэршэлэн ашагтай заганаһуудай түрһэлдэг нуурнуудай, гол мурэнүүдэй, тэдэний һалаануудай эрьёны модонууды отологдо;

в) ой соохи газарай хурьһэ муудуулха, залуу модонууды гэмтэхэ, хухалха, уруудам, ташалан газарнуудта модо отологдо, таллуулга;

г) таримал хуша модонуудай өөрөө ургаха, һэргэхэ аргагүйгөөр отолһон арганууды хэрэглэгдэ;

д) дураараа модо отологдо, ой модоной фондун газарта дураараа барилга хэлгэ, ой модоной газарнууды ондоо эдлүүри болгодо;

е) хамгаалалгын, хориултай ой модон соо, мүн залуу модонууд болон ой модоной бусад ургамалнууды таримал газарнуудта, сөсэрлигүүд соо, ой модоной паркнууд соо, город соохи ой тужанууд соо, һуурин газарнуудай заһаархи модон соо, садууд соо мал бэлшээлгэ хоригодо.

Статья 6. БАЙГААЛИЙН БУСАД УРГАМАЛНУУДЫЕ ХАМГААЛГА

Ой модонһоо гадна, гэрэйшы, ашагтай тухатай зэрлигы амитадта тэжээл үгэжэ байдаг, мүн хүн зоний эдээ хоолой, эм домдо, техническэ түүхэй эдтэ ородог, тарилга хэхын тулаада зэрлиг ургамалнуудай үрһэн үгэдэг, шэнэ шэнэ ургамалнууды тариха болгодо, газары хурьһэнжүүлдэг, сагай уларилда, шинг нойтондо нүлөөлжэ, газарай хурьһы үржүүлжэ байдаг байгаалин (хээрн) ургамалнууд хамгаалагдажа, гуримшуулан ургуулагдажа байха ёһотой.

Байгаалин зэрлиг ургамалнууды һайнаар ургуулжа, улам үржүүлжэ байхын, һайжаруулхын тулаа ногоной ургасы, хурьһэнэй шанары харалсан, мал бэлшээлгэ гуримшуулагдаха, бэлшээрин бүхы газарнууд тааруу зүбөөр хэрэглэгдэхэ, сабшалангүй һууринуудта мал багаар бэлшээлгэдэг болохо хэрэгтэй. Өһөндтөө даалгагдаһан бэлшээрин газарнууды һайжаруулхын тулаа совхозууд, колхозууд болон бусад организацинууд хэмжээ абажа байха ёһотой.

Ашагтай тухатай ургамалнуудай ургаха, һэргэхэдэ һаалта болохо, ургамал ногоонууды гэмтэхэ, муудуулха химическэ бодосууды хэрэглэхэ ябадал хээрн ургамалнуудһаа түүхэй эд бэлдэхэжэ байдаг хүнүүдтэ хоригодо.

Статья 7. ҺУУРИН ГАЗАРНУУДТАХИ ТАРИМАЛ МОДО, СЭСЭГҮҮДЫЕ ХАМГААЛГА

Һуурин газарнуудтахи таримал модод, тэдэниие тойроод байдаг, мүн харгы замуудай заһаархи ой тужанууд зоний энхэ элүүртэ нүлөөтэй, халхалалгын, үзэсхэлэн һайханай удхашанартай байһан тулаада хамгаалагдажа байха ёһотой.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоһон гуримай ёһоор лэ, ажалшадай депутатуудай нутагай Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитетүүдэй зүбшөөлөөр лэ хаа-яа таримал модон отологдожо (харууһа хэхэнэ бэшэ), ондоо газарта абаашагдажа болохо байна.

Статья 8. НЮТАГУУДАЙ ОНСО ӨӨРЭ ШЭНЖЭТЭЙ, БАЙГААЛИЙН ШУХАГ, ҮЗЭСХЭЛЭН ГОЕ ГАЗАРНУУДЫЕ ХАМГААЛГА

Зарим хизаар, орон нутагуудай онсо өөрэ шэнжэтэй газарнууд байһан, мүн шухаг жэшээнүүд болодог, научна, культурно-ойлгууламжын, энхэ элүүры сахилгын талаар шуухаа удхашанартай байһан тулаада нутаг нутагуудай онсо өөрэ шэнжэтэй газарнууд, шухаг, үзэсхэлэн һайхан байгаали, мүн шухаг амитад хамгаалагдажа байха ёһотой.

Мүнөө үеын хүнүүдэйшы, хойто үеын хүнүүдэйшы аша тухын тулаада ажалшадай депутатуудай нутагай Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитетүүд ойроо хүртөөгүй шухаг байгаали болон үзэсхэлэн гоё газарнууды; зоний аяншалдаг, эхсүрсинда ябадаг, ажалшадай амардаг, аргалуудга газарнууды; байгаалида боложо байдаг хубилалтанууды шэнжэлжэ байхаар байгаалин лабораторинууды; агнуурин газарнууды баяжуулха зорилгоор үнэтэй шухаг амитадай үдээг, байдаг газарнууды; зарим тон шухаг, үгэ боложо байһан ургамалнууд болон амитады хамгаалха, үлөөжэ байха ёһотой.

Статья 9. ГҮРЭНЭЙ ЗАПОВЕДНИГҮҮД БОЛОН ТУСХАЙ ХАРУУНАЛГЫН ГАЗАРНУУД ТУХАЙ

Имэ юумэнүүды эмхидхэхэ, удхашанарынь харалсан, байгаалин участоуд, зарим газарнууд хамгаалагдажа болохо:

а) научно-шэнжэлэлгын, культурно-гэгээрэлэй зорилгонуудаар газар дайдынь хэтэ мүнхэдөө ажыхын хэрэглэмжэнхэ болуулжа, гүрэнэй заповеднигүүды байгуулжа;

б) хамгаалагдажа байһан газарнуудта хохидол болохогүйгөөр, тусхай сагта, толорхойлогдоһон болзрто байгаалин газарнуудай зарим хубинь ажыхыда хэрэглэгдэхэр таһалан үгтэжэ болохо байна.

Үргэлжэ ехэ газар дээршы, мүн багхан газарнуудташы (тужа, нуур, нуга болон эрьс шадарай газарнууд гэхэ мэтэ) (гүрэнэй заповедник болгогдожо, зарим хубинь таһалан үгтэжэ болохо, мүн ганса нэгэн юумэнүүд (уһанай хүүрүүр, агынууд, геологическа шухаг эрьс, ганганууд, шухаг гүр, али түүхэтэ модонууд гэхэ мэтэ) байгаалин хамгаалагдажа байһан, дурсаалай газарнууд гэжэ соносогодо болохо.

Гүрэнэй заповеднигүүдэй газар дээрэ научно-шэнжэлэлгынхэ хүдэлмэрин түсбэй ёһоор лэ шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэхэ зүбшөөл үгтэхэ байна.

Байгаалин зарим газарнууды гүрэнэй заповедник гэжэ соносого, таһалжа үгтэхэ, тэршэлэн хамгаалагдажа байһан газарнууд дурсаалай зүйлүүд гэжэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоһон гуримай ёһоор лэ соносогодо зэргэтэй.

Статья 10. КУРОРТЫН ГАЗАРНУУДЫЕ, ЗУРУУД МОДО СЭСЭРЛИГҮҮДЫЕ БОЛОН ГОРОД ШАДАРАЙ ТУЖА ОЙ ХАМГААЛГА

Ажалшадай амардаг, аргалуудга газарнуудта (курортын газарнуудта, куроринууды ариг сөбэрээр байлжа газарнуудта, зурууд модо сээрлигүүды болон город шадарай тужа ой хамгаалха газарнуудта) хүнүүды аргалха, бэсын элүүры һайжаруулха газарнуудай байгаалин бүхы баялигууд хамгаалагдаха. Энэһэнхэ гадна, курортын газарнуудта куроринууды гол мэрэгжэлээрн хүдэлгэхэ байгаалин баялигууд (аршаанууд, шабар, уһанда ородог газар, нарина тужанууд гэхэ мэтэ) хамгаалагдаха ёһотой.

АССР-эй Министрнүүдэй Советүүд, ажалшадай депутатуудай хизаар, областин болон городуудай Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитетүүд аяншадай ябадаг

гоё һайхан газарнуудта, мүн ажалшадай илангаяа олоороо амардаг газарнуудта ан гүрөөлтэй, ой модоор элбэг газарнууды байгуулдаг.

Дурсагдаһан баялигууд болон газарнууды ашаглаха, шэнэхэн заһаха хүдэлмэри иматгал барилгын генеральна түсбүүдэй ёһоор хэгдэхэ.

Министерствонүүд, зургаанууд, совнархозууд болон ажалшадай депутатуудай нутагай Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитетүүд түсбэ табиһадаа, тинхэдэ проект зохёодо организацинууд эдэ баялигууд болон газарнууды ашаглаха гү, али шэнэхэн заһаха проект зохёодо, байгаалин бүхы баялигы тэрэ зангаарн үлөөхэ, мүн һайжаруулха хэрэг хараалха ёһотой. Энэ зорилгоор:

а) шэнэ гэр байра, харгы зам барихадаа, газарай аршаан уһанууды болон гоё һайхан ой модонууды тэрэ хэбэрншэ үлөөхэ;

б) эдэ газарнуудта саг үргэлжэ сэгс, модо тариха, уһа намагынь хатааха, хуурай газарынь уһалха хэмжээ-ябуулганууды, тэрэ тоодо газарай норуугай нураха, хада руу шулуу шонхортой уһанай урдаха, хэлхы ехэ уһанай урхасал, жалга гангануудай хэмхэрхэ, эрьсүүдэй нураха, уһанда ородог газарай муудаха, ажалшадай амардаг газарнуудай муухай болохо ябадалы һэргилхэ хэмжээ-ябуулганууды хэхэ шуухала.

Статья 11. АН АМИТАДЫЕ ХАМГААЛГА

Агнууд, кит, мүн бусад заганад, тэршэлэн элдэб зүйлэй агнууды агналгын баялиг гэжэ тоологдодо, хоротой агнууды хюдадаг дээрһэн зэрлиг амитад, шубууд, заганад болон бусад хамгаалагдаха, зүбөөр хэрэглэгдэхэ ёһотой. Агнуурин, мүн ашаг олзотой бусадшы амитадай тэжээл болодог, тэжээл болгон үсхэбэрлэхэ арга олгодог, шэнэ түхэлэй, һайжаруулагдаһан үүлтэрэй тэжээл малнууды бин болгохо арга боломжо олгодог тэжээлшы хамгаалагдаха, зүбөөр хэрэглэгдэхэ ёһотой.

Ехэ хомор болоһон, хосорон халажа байһан амитад наринаар хамгаалагдаха зэргэтэй.

Энээтэй дашарамдуулан, нимэ хэмжээ-ябуулганууды бэсүүлхэ шуухала:

а) агнуурин, загана барилгын тогтоогдомол гуримы наринаар сахиха.

б) агнуудай байха газары, тэршэлэн үржэн үдэхэ газары хинан сахинаһа, һайжарууланай ашаар тэдэний ажамирдаха, олоорхо арга боломжолы туһалха;

в) агнуудай нэгэ газарта сугларха, олоорхо ябадалы ханган, агнуудай баялигы ашаглаха хэрэгы гуримшуулха;

г) ашатай тухатай шубууды олооршуулха, тинхэдэ ашатай тухатай зэрлиг ан амитады, заганаууды, шубуу болон бусады буудажэ болохогүй;

д) хоро хүргэлэг амитадтай — ой модонуудай, хүдөө ажыхын ургамалнуудай хоротонтой, үбшэ тараадаг, мүн ехэ хоротой амитадтай, тэршэлэн хүдөө ажыхыда хохидол ушаруулдаг бусадшы махана амитадтай тэмсэхэ тушаа хэмжээ-ябуулганууды бэсүүлхэ, Ажыхыда гү, али хүн зоний бэсын элүүртэ тойбо тодор ушаруулдаггүй, олзборидо хабаагүй зэрлиг агнууды буудалга хоригодо.

Статья 12. БАЙГААЛИЙН АРИГ СЭБЭР БАЙЛГЫЕ ХАМГААЛХА ТУХАЙ

Агаар, газар дээрхи, мүн газар дорохи уһан, газарай хурьһэн ариг сөбэр байлгадаһын тула санитарна хиналтада абтаха зэргэтэй.

Ажалшадай депутатуудай нутагай Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитетүүд, эмхи зургаанууд, предпритинууд болон организацинууд агары, газар дээрхи, мүн газар дорохи уһа болон газарай хурьһы муухай болгуулхагын, газар дайды бог шоройгоор дүүргүүлхэгын тула хэмжээ-ябуулганууды бэсүүлхэ уялгатай.

Ажыхы болон ажаһуудалай барилгануудһаа, олзборилгын предпритинуудһаа гараһан муухай уһа болон үлөөдһөнүүд арадай ажыхыда хэрэглэгдэхэ гү, али саг үргэлжэ хангаха, хорогүй болгогдожо сөбөрлөдхэ зэргэтэй.

Министерствонүүд, зургаанууд болон совнархозууд байгаалин баялигууды ашаглаха предпритинууд болон барилгануудай проект зохёодо, түүхэй эд, түлһнэ һайнаар буйлуулха, хоротой үлгэдэлнүүдынь уһа сөөрмүүдтэ, газарай хурьһэндэ гү, али урдажа байһан уһанда сруулхагүй, агаар бузарлахагүй, тинмэ технологиеска арга зохёожэ хэрэглэхэ уялгатай. Агаар, уһа, газар бузарлаха продуктууды газаршань ханигүй байха тинмэ технологиеска арганууды үйлдбэридэ хэрэглэхэ аргагүй байгаа һаань, муухай уһа сөбөрлөхэ барилганууды бүтээхэ шуухала.

Агаарта, уһанда, газарта хангаха бодосууд ехэ хоротой, үдхэн байха ёһогүй, энэ бодосуд ажыхын бүхы хэрэглэмжэдэ, ариг сөбэрэй гуримда тааруу байха зэргэтэй.

Статья 13. БАЙГААЛИЙН БАЯЛИГАЙ ХЭМЖЭЭ БОЛОН ШАНАРЫЕ БҮРИДХЭЛДЭ АБАЛГА

Байгаалин баялиг ашагладаг, арьбадхажэ һэргэдэг министрствонүүд, зургаанууд болон совнархозууд кадастрнууды, бонитировконууды, тусхай картнууды, мүн бусадшы зүйлүүды зохёожэ, байгаалин баялигай шанар болон хэмжээ бурхалхэдэ абаха тушаа хүдэлмэри эмхидхэхэ, тэрэниие бэсүүлхэ уялгатай.

Байгаалин баялигууды бүридхэлдэ абаха хүдэлмэри эмхидхэхэ, гуримшуулха уялга РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй дэргэдхи Центральна Статистическэ управленидэ даалгагдаба. Энэ ажалы министрствонүүд, зургаанууд, совнархозууд, РСФСР-эй ажалшадай депутатуудай нутагай Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитетүүд бэсүүлхэ юм.

Статья 14. БАЙГААЛИЙН БАЯЛИГУУДЫЕ АШАГЛАХА ТҮСЭБ ЗОХЕОЛГО

Түсбэлгын, мүн ажыхын арганууд арадай ажыхы хүргөөлгын түсбүүды зохёодо, нимэ асуудалнууды хараада абаха уялгатай:

а) байгаалин баялигай зарим хубинь ашаглахада, нүгөөдэнь хохидол ушаруулхагын тула нэгдэнхэ статья дотор хэлгэдһэн байгаалин баялигай хоорондо нягта холбоо барисаатай байһы хараадаа абаха;

б) арьбадхан хүсэлдүүлгэдхэ байгаалин баялигууды ашаглахада, манай орондо мүнөө үедэ хүсэд хэрэглэгдэхэ эрилты хараадаа абаһаа гадна, ехээр үйлдбэрилгын хуули ёһо баримталан, байгаалин эдэ баялигууды гамнаха, дахинаа арьбадхан хүсэлдүүлхэ;

в) байгаалин баялигууды хамгаалха, арьбадхажэ тушаа хүдэлмэринүүды хэхын тула түсбэй ёһоор үргэлжэ мүнэг зөөри, материална бусадшы хэрэгсэлүүды хараалжа, гаргалжа байха шуухала;

г) байгаалин ашагтай тухатай (ой модотой, сабшалантай, уһа сөөрмүүдтэй) газарта бүри үнэ ургамалнуудай таригдахагүй байгаа һаань, предпритинуудай, зам харилсаанай, һуурин газарнуудай таригдахагүй байгаа һаань, тинмэ газарай талмайе роожо болохогүй;

д) промышленна, транспортна, коммунальна, бусадшы барилгануудай проектүүды зохёожэ, үдэнэ барихадаа, байгаалин үнэтэ баялигууды даал хаа үлөөхы оролдохо.

Байгаалин баялигууды гамтайгаар, бүхы шаарнь ашаглаха түсбэ зохёолго, РСФСР-эй бүхы газар дээрэ байгаалин баялиг улам ехээр арьбадхажэ тушаа хэмжээ-ябуулганууды хараалга РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй Гүрэнэй түсбэлгын комитеттэ, арадай ажыхын Бүхэроссин Советтэ даалгада.

Статья 15. БАЙГААЛИЙН БАЯЛИГ ХАМГААЛХА ТҮЛӨӨ ХИНАЛТА БАЙГУУЛГА

Байгаалин баялиг хамгаалха тушаа бин байһан хуулинууды, байгаалин баялигууды хамгаалха арьбадхажэ тушаа хэмжээ-ябуулганууды бэсүүлхэ уялганууды эмхи зургаануудай, предпритинуудай организацинуудай, колхозуудай, совхозуудай, мүн хэтэдэй бэсүүлхын тула хиналта байгууламжы РСФСР-эй Министрнүүдэй Советтэ, АССР-ийн Министрнүүдэй Советүүдтэ, ажалшадай депутатуудай хизаар, областной, районной, городской, поселков, сельскэ Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитетүүд даалгагдаба.

Статья 16. БАЙГААЛИ ХАМГААЛГАДА НИИТИ ОРГАНИЗАЦИНУДАЙ ХАБААДАЛГА

Байгаали хамгаалга—бүгдэ арадай хэрэг мүн. Энэ хэрэгтэ ниитын (профсоюзай, залуушуулай, аюул мүн бусад) организацинууд болон һайн дураһай гэгэмүүд хүдэлмэришды, колхознигууды, интеллицин түлөөлгшды олоор хабаадуула.

Байгаали хамгаалха, һуурин газарнууды норуулха ажалда туһалдаг Бүхэроссин бүлгэм байһан хамгаал

Уялгаяа амжалтататайгаар бээлүүлжэ байһан һаалишадта алдар соло!

Социалистическэ мүрьсөөнэй 9 һарын дүн

Республикын колхозуудта үнгэрһэн 9 һара соо һаагдаһан хүн

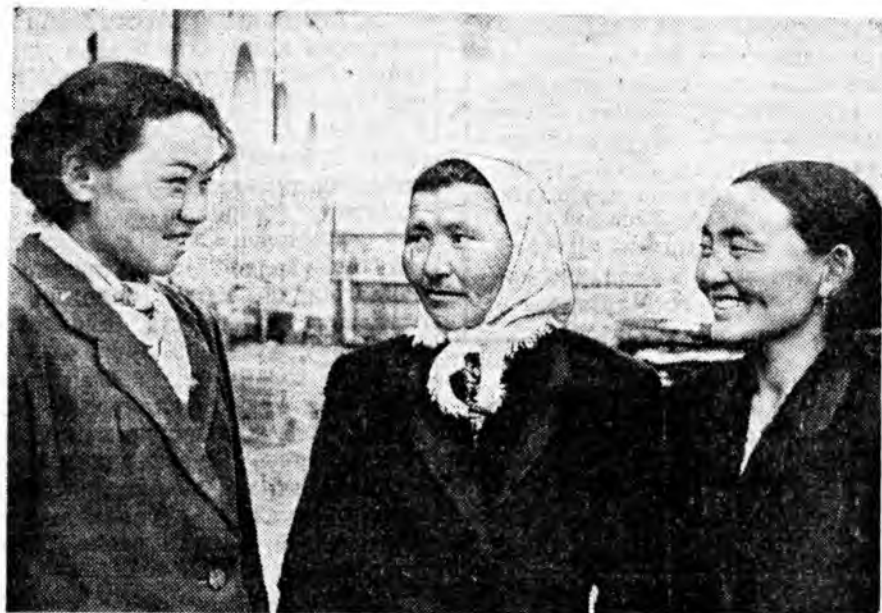
Аймаг	Унээн бүриһөө һаагдаһан хүн (килограммаар)			Аймаг	Унээн бүриһөө һаагдаһан хүн (килограммаар)		
	1959 он	1960 он	1961 он		1959 он	1960 он	1961 он
Бичурын	103	1253	1539	Бичурын	32	988	1392
Ториин	92	1490	1705	Ториин	32	775	885
Мухаршэбэрэй	84	1282	1458	Мухаршэбэрэй	28	877	1206
Баунтын	67	976	909	Баунтын	28	973	794
Хориин	47	1070	1496	Хориин	27	955	1087
Яруунын	43	1041	1306	Яруунын	26	910	1161
Ахын	39	1064	1387	Ахын	26	214	168
Сэлэнгын	38	933	1344	Сэлэнгын	24	1065	1355
Зэдын	35	879	812	Зэдын	17	895	1089
Хойто-Байгалай	33	548	511	Хойто-Байгалай	10	1115	1063

Республикын совхозуудта үнгэрһэн үе соо һаагдаһан хүн

Совхоз	Унээн бүриһөө һаагдаһан хүн (килограммаар)			Совхоз	Унээн бүриһөө һаагдаһан хүн (килограммаар)		
	1959 он	1960 он	1961 он		1959 он	1960 он	1961 он
Кяхтын	119	1361	1557	Кяхтын	28	1461	1634
Пограничча	106	1149	1349	Пограничча	28	1134	1451
Хориин	86	1280	1668	Хориин	27	839	1033
Хэжэнгын	75	838	909	Хэжэнгын	25	850	960
Сэлэнгын	59	1124	1392	Сэлэнгын	22	1227	1106
Суулгын	42	1017	1494	Суулгын	18	813	1031
Анаагай	41	1057	1045	Анаагай	18	964	1256
«Октябрьский»	40	1511	1694	«Октябрьский»	15	768	1116
Борьёогой	39	1279	1348	Борьёогой	12	1134	1596
Иснгын	30	1043	927	Иснгын	11	668	842
«Комсомольский»				«Комсомольский»	9	1077	1005

Совхозуудай эрхим һаалишад

Нэр, обог	Совхоз	Аймаг	Унээн бүриһөө һаагдаһан хүн (килограммаар)
Б. Х.	Сэлэнгын	Сэлэнгын	3245
Д. Д.	Бичурын	Бичурын	3109
Л.	Сэлэнгын	Сэлэнгын	3056
Я.	Сэлэнгын	Сэлэнгын	3013
Д. Г.	Бичурын	Бичурын	2998
А. Р.	Сэлэнгын	Сэлэнгын	2967
Д. Л.	Иволгын	Иволгын	2708
Г.	Сэлэнгын	Сэлэнгын	2671
Д.	Сэлэнгын	Сэлэнгын	2642
Ц.	Сэлэнгын	Сэлэнгын	2622
Л.	Иволгын	Иволгын	2533
З.	Сэлэнгын	Сэлэнгын	2587
А.	Сэлэнгын	Сэлэнгын	2579
Ц.	Бичурын	Бичурын	2549
З.	Бичурын	Бичурын	2517
А. В.	Иволгын	Иволгын	2455
А. В.	Иволгын	Иволгын	2431
Е.	Кяхтын	Кяхтын	2415
Н. А.	Иволгын	Иволгын	2401
Д.	Анаагай	Хориин	2383
С.	Бичурын	Бичурын	2361
Ц.	Бичурын	Бичурын	2330
Д.	Бичурын	Бичурын	2312
Д.	Бичурын	Бичурын	2299
Х.	Бичурын	Бичурын	2297
М. А.	Иволгын	Иволгын	2285
Ц.	Бичурын	Бичурын	2278
З.	Бичурын	Бичурын	2237
К. Д.	Кабанскын	Кабанскын	2201
А. Г.	Кабанскын	Кабанскын	2185
З.	Кяхтын	Кяхтын	2183
В.	«Октябрьский»	Зэдын	2181
З.	Кяхтын	Кяхтын	2171
С.	Бичурын	Бичурын	2164
М.	Кударын	Кяхтын	2162
А.	Иволгын	Иволгын	2147
Д.	Бичурын	Бичурын	2137
П. К.	Кабанскын	Кабанскын	2124
М.	«Октябрьский»	Зэдын	2116
Д.	Анаагай	Хориин	2107
К.	Кабанскын	Кабанскын	2105
М.	Кударын	Кяхтын	2099
Г.	Иволгын	Иволгын	2098
О.	Кударын	Кяхтын	2091
А. А.	Иволгын	Иволгын	2079
А.	Борьёогой	Зэдын	2063
Ц.	Анаагай	Хориин	2063
Джапова Н. Ц.	Борьёогой	Зэдын	2061

Унгэрэгшэ 9 һара 25 үдэрэй туршада үнээн бүриһөө 2100—2200 литр һу һааһан Кударын совхозой (Кяхта) түрүү һаалишад Мария Очиртарова, Бутяд Баниова, Раднасу Доржиева гэгшэдыс магтаамаар. Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа) М. Очиртарова, Б. Баниова, Р. Доржиева.

С. КЛИМОВЭН фото.

Шагдарова В.	Бичурын	Бичурын	2058
Корытова А. Ф.	Кабанскын	Кабанскын	2058
Баниова Б.	Кударын	Кяхтын	2051
Овчинникова Е. П.	Иволгын	Иволгын	2049
Мидыкова Д.	Анаагай	Хориин	2048
Цыренпилова Б.	Кяхтын	Кяхтын	2044
Нечкина В. И.	Кабанскын	Кабанскын	2034
Маланова Ц.	Онохойн	Заиграйн	2033
Бадмацренова Б.	Бичурын	Бичурын	2030
Корнева П.	Борьёогой	Зэдын	2030
Сысоева Е. Е.	Кабанскын	Кабанскын	2020
Михалева П. П.	Кабанскын	Кабанскын	2014
Запарина А.	Сэлэнгын	Сэлэнгын	2010
Курило	Иволгын	Иволгын	2008
Раева М. Я.	Кабанскын	Кабанскын	2006
Зонтуева О.	Иволгын	Иволгын	2003
Ширапынгеева Д.	Онохойн	Заиграйн	1993
Беломестных А.	Бичурын	Бичурын	1989
Жаркова М. Д.	Иволгын	Иволгын	1988
Чернокулова А.	Анаагай	Хориин	1983
Перевозникова К. К.	Кабанскын	Кабанскын	1982
Чойжиницаева Л.	Сэлэнгын	Сэлэнгын	1974
Ершова В. П.	Иволгын	Иволгын	1972
Цыбанова Д.	Суулгын	Мухаршэбэрэй	1966
Очирова Д.	Бичурын	Бичурын	1965
Серебренникова В.	Кударын	Кяхтын	1964
Дондупов Т.	Бичурын	Бичурын	1963
Аверина Т. Е.	Кабанскын	Кабанскын	1958
Нечкина Н. К.	Кабанскын	Кабанскын	1958
Ершова П. П.	Иволгын	Иволгын	1956
Суханова Л. Е.	Кабанскын	Кабанскын	1955
Куценко Т.	Сэлэнгын	Сэлэнгын	1954
Дымбрилова Ч.	Онохойн	Заиграйн	1952
Орлова Л. И.	Иволгын	Иволгын	1947
Дондукова Ц.	Бичурын	Бичурын	1943
Карнакова В.	Анаагай	Хориин	1943
Бадмаева Д.	Бичурын	Бичурын	1941
Черновопийская А.	«Октябрьский»	Зэдын	1938
Яковлева М. С.	Кяхтын	Кяхтын	1936
Эрднеева Ц.	Кяхтын	Кяхтын	1928
Пыжьянова В. И.	Кяхтын	Кяхтын	1926
Бадмаева Д.	«Эрдэм»	Мухаршэбэрэй	1926
Батуева Т.	Иволгын	Иволгын	1922
Брянская В. П.	Иволгын	Иволгын	1917
Афанасьева И. С.	Кяхтын	Кяхтын	1916
Осколкова Л. И.	Онохойн	Заиграйн	1914
Гармаева В.	Суулгын	Мухаршэбэрэй	1911
Очирова Б.	Бичурын	Бичурын	1910
Цыреторова Ц. Х.	Анаагай	Хориин	1908
Дагбаева Б.	Бичурын	Бичурын	1907
Цыденова Б. Х.	Бичурын	Бичурын	1905
Пержакова К. И.	Иволгын	Иволгын	1904

Үүлтэртэ үнээдэй фермын эрхим һаалишад

Нэр, обог	Колхоз	Аймаг	Унээн бүриһөө һаагдаһан хүн (килограммаар)
Жалсанова П. Б.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	3684
Буянтуева Е.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	3216
Будажанова Д.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	3037
Буянтуева Б.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	3022
Доржиева Б. Ц.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	2849
Домчиева Х.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	2725
Савинова М.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	2678
Гомбоев В.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	2614
Цыдыпова Х.	XX партсездын нэр.	Сэлэнгын	2596
Дашиева С.	Карл Марксын нэр.	Баргажанай	2512
Дальбинова А.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	2399
Дансаранова Е.	Карл Марксын нэр.	Баргажанай	2379
Гармаева Е.	Карл Марксын нэр.	Баргажанай	2346
Будаева Д.	XX партсездын нэр.	Сэлэнгын	2340
Дагбаева Ц.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	2323
Бубеева Е.	Карл Марксын нэр.	Баргажанай	2296
Табутарова Д.	XX партсездын нэр.	Сэлэнгын	2265
Лыгденова Д.	Калининэй нэр.	Баргажанай	2210
Абидуева Т.	Сталиной нэр.	Сэлэнгын	2196
Бадмаева Д.	Карл Марксын нэр.	Баргажанай	2180
Павлова К.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	2169
Лумбунова Я.	XX партсездын нэр.	Сэлэнгын	2115
Базарова Ц. Д.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	2114
Доржиева А.	Карл Марксын нэр.	Баргажанай	2090
Хобитуева В.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	2085
Прокопьева Н.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	2043
Эрднеева Ц. Х.	XX партсездын нэр.	Сэлэнгын	2022
Доржиев Ц.	Сталиной нэр.	Сэлэнгын	2019
Бадмаева Д.	Карл Марксын нэр.	Баргажанай	2005

Һу һаалгаар шалгарһан колхозууд

Аймаг	Колхоз	Колхозой түрүү дүгжэ	Унээн бүриһөө һаагдаһан хүн	1959 онтой жэ-шэхээ	Эдүүрһин гээ-зарай 100 га бү-ридэ абтаһан хүн (центнерээр)	1959 онтой жэ-шэхээ (про-центээр)
Прибайкалийн	«Заветы Ильича»	Димов И. И.	1809	+274	102,9	123
Сэлэнгын	Карл Марксын нэр.	Ванкеев Ж. Б.	1753	+607,1	36,9	112,9
Прибайкалийн	«Прибайкалец»	Агафонов П. К.	1726	+266	108,2	129,7
Кабанскын	XX партсездын нэр.	Залуцкий С. А.	1705	+308	88,0	115,5
Байкало-Кударын	Ленинэй нэр.	Сычев Т. Д.	1701	+178	187	111,9
Сэлэнгын	XX партсездын нэр.	Цыдыпов С. Д.	1700	+645,7	11,9	146,1
Тарбагатайн	Калининэй нэр.	Брянский В. Н.	1658	+467,5	66,5	123,6

Һүнэй-товарна фермын түрүү һаалишад

Нэр, обог	Колхоз	Аймаг	Унээн бүриһөө һаагдаһан хүн (килограммаар)
Житихина Л. С.	«Дружба»	Яруунын	2602
Воронцова А. Н.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	2486
Пурбуева Н. А.	«Коммунизм»	Иволгын	2434
Ермакова Н. Е.	«Заветы Ильича»	Прибайкалийн	2379
Савиновская В. И.	«Родина»	Кяхтын	2374
Бородин У. Ф.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	2360
Бадматарова Д.	XX партсездын нэр.	Сэлэнгын	2342
Вязьмина В. В.	«Заветы Ильича»	Прибайкалийн	2335
Афанасьева М. Н.	«Родина»	Кяхтын	2321
Спирина И. Н.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	2315
Тараканова В. А.	«Путь к ком-зму»	Прибайкалийн	2286
Батышева А.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	2266
Тубчинова Е.	XX партсездын нэр.	Сэлэнгын	2260
Никонова М. П.	Сталиной нэр.	Кабанскын	2248
Суслова А.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	2237
Шергина В.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	2200
Аносова В. И.	Ранжуровой нэр.	Кяхтын	2185
Спирина П. М.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	2183
Кривогорницкая В.	«Родина»	Кяхтын	2165
Буянова Г. Ф.	Сталиной нэр.	Байкало-Кударын	2145
Чимитова А.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	2145
Козлова И. И.	«Путь к ком-зму»	Прибайкалийн	2137
Елизова П. И.	XX партсездын нэр.	Сэлэнгын	2133
Иванова Л. Н.	XX партсездын нэр.	Кабанскын	2123
Жамсаранова Л.	«Улаан Оронго»	Иволгын	2118
Яковлева Е. П.	«Родина»	Кяхтын	2104
Дмитриева В. Д.	Ранжуровой нэр.	Кяхтын	2091
Петрова А. И.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	2090
Михайлова К. Т.	Сталиной нэр.	Байкало-Кударын	2089
Вязьмина П. И.	«Заветы Ильича»	Прибайкалийн	2084
Борисова А. В.	Калининэй нэр.	Тарбагатайн	2079
Яковлева А. А.	«Родина»	Кяхтын	2074
Тунгусова К. М.	«Заветы Ильича»	Прибайкалийн	2058
Залуцкая А. В.	XX партсездын нэр.	Кабанскын	2057
Козлова Р. С.	«Сибиряк»	Тунхэнэй	2046
Зайцева С. С.	Калининэй нэр.	Тарбагатайн	2042
Викторова В. И.	«Заветы Ильича»	Прибайкалийн	2039
Селиванова А. М.	XX партсездын нэр.	Кабанскын	2030
Ямпилова Р.	Ленинэй нэр.	Кяхтын	2030
Попова М. Ф.	«Заветы Ильича»	Прибайкалийн	2028
Бальжинова С.	Карл Марксын нэр.	Баргажанай	2027
Мальцева А. З.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	2020
Васильева К. Е.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	2015
Генинова Г.	Карл Марксын нэр.	Хориин	2013
Теслева В. Л.	«Коммунизм»	Мухаршэбэрэй	2011
Черниговская В.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	2004
Юженинова М. П.	Ранжуровой нэр.	Кяхтын	2000
Бабушкина Н.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	1999
Дондукова Г.	Сталиной нэр.	Сэлэнгын	1993
Жамбалова Ц.	«Улаан Оронго»	Иволгын	1989
Шешукова Н. П.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	1986
Лобычина В.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	1983
Петрова В. П.	«Заветы Ильича»	Прибайкалийн	1974
Ляшева Т.	XX партсездын нэр.	Зэдын	1969
Аюшеева О.	XX партсездын нэр.	Сэлэнгын	1969
Ларионова П. А.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	1965
Колоколова Г. А.	«Заветы Ильича»	Прибайкалийн	1956
Лубсанова Е.	«Улаан Оронго»	Иволгын	1955
Патрахина Е. Д.	«Путь к ком-зму»	Прибайкалийн	1953
Буянова А. И.	Сталиной нэр.	Байкало-Кударын	1950

МАНАЙ РЕСПУБЛИКА ДОТОР

НАЙНААР хүдэлдэг, найнаар амархад бэрд ямар зохид бэ! Энэ найнаалтай ёно гурмын манай паровоз-вагонно заводой оло мянган хүдэлмэришд заатагүй бэс-лүүлхыг хүсэдэг, оролдодог юм. Профсоюзайн комитет ажалдаа шалгаржа ябагшдыг али болохоор дэмжэж, хүсэл зоригоо бэлүүлхэд нь туналдаг. Гансахан мүнөө жэл профсоюзай комитет 300 гаран хүнүүдтэ пүтэвкэ үгэжэ, Грузи, Крым, Примори гэхэ мэтын газарнуудта амаруулаа.

Шудхалгын, котельнэ цехүүдэй түрүүшүүл Дарасун, Горячинск, Аршан курортнуудта амаржа эрээ. За-набарилгын-механи-ческа цехын суу-та слесарь Малеев, паровоз хабса-ралгын цехын строгальщик Матвее-ва гэгшэд Ессентуки ошоо.

Жэлэй дүүрэтэр үшөө хэдэн зуу-гаад хүдэлмэришд орон дотороо мэдээжэ курортнуудта амарха юм.

АМАРАЛТАЯА БАЙНААР ҮНГЭРГЭНЭ

Олонхиднай аяншалга, агнуурида гаража, амаралтаа хүхюүн сэнг-лигээр, сэбэр агаарта үнгэргэнэ.

Д. Дармаев,
паровоз-вагонно заводой
хүдэлмэришэн.

Табадахи номер

Бурядай АССР-эй Уран зохиол-шодой союзай, Культурин минис-терствын орган—«Байгалай толон» гэжэ журналай ээлжээтэ—табадахи номер бурят хэлэн дээрэ хэблэлхээ гараад, уншагдагтаа тараагдажа захалба. Энэ номер хэдэн бүлэгүүд-нээ бүридхэнэй. Тус журналда гол түлэб үйлдбэрийн түрүүшүүл, эхил-лэн бэйшээ байгаа залуушуудай зурагууд үгтөө.

Уран зохиолшо Дамба Жалсарае-вай «Үлгэршэн Батын үнэнтэ до-мог» гэжэ шэнэ зохиолойн бүлэг-гөөр журналай хууданууд нээгдэ-нэ.

Урдынхидаал адли «Долоон жэ-лэй дорюун алхам» гэнэн гаршаг до-ро Шираб Нимбуевай «Алтан гар-тай хүн» гэжэ очерк толилогдоо. Тэрэн соо Яруунын аймагай «Дружба» колхозой Эгэтэ нутагай суута механизатор Цыбикдоржо Доржиевич Банзатов тухай хэлэг-дэнэ.

Цырен Шагжинай «Нэшхэл» гэжэ гурбан үйлэтэй, дүрбэн үзэгдэлтэй комедии олонитэ, илангага манай хото, хүдөөгэй уран найханай бүлгэ-мэйхид эхэтэ хонирхожо уншаха бээ гэжэ тухайлагдана.

«Залуу бэшгүшэд» гэнэн гаршаг доро Советскэ Арминн сэргэгшэ Георгий Дашабыловай, Бата Цэ-лэн.

Энэхэн зураг дээрэ «Баруун гар-наа» Улан-Удэ «Механлит» заво-дой моторно цехын мастер Анисим Федорович Рымарев, коммунисти-ческэ ажалай бригадын бригадир Иван Родионович Паньков гэгшэд машинин мотор шалгажа байна. Иймэ юумэн үдэр бүхэн—хаанашыс хараа, үзөө наа болодог гэшээ ааб даа. Тээд эдэнэрэймнэй нэгэниинь солото нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, нү-гөөдөн бүхы уастогтаа тинмэ нэрэ соло олгуулхын түлөө тэмсэжэ байхан хүнүүд юм.

Түрэл партиямнэй XXI съезд орон дотороо коммунизм үргэн далайсат-тайгаар байгуулха зорилгонуудыг тодорхойлоод, совет хүнүүдыг шэнэ шэнэ амжалта, баатаршалгада зор-игжуулаа. Парти, правительствын-гаа хараалхан гайхамшадта агүүсхэ долоон жэлэй түсбөө амжалтат-гаар дүүргэхын түлөө совет хүн бү-хэн тэмсэжэ эхилхээр үннэй, Гай-хамшадта энэ тэмсэлэ алдаршуулхан шэнэ ёно-ной мурьсөөн—коммуни-стическэ ёһоор ажаллаха, ажаһууха гэнэн мурьсөө-нэй долгын мүнөө орон доторнай улам бүри эршэ хүсэтэй-гөөр эбхэржэ эхилхэнэй.

Дээрэ дурсагдаһан «Механлит» заводтошье энэ мурьсөөндэ хабаа-дагшад үдэрнөө үдэртэ олошоржо, шэнэ амжалта туйлажа байдаг. Нүүдэй мэдээний ёһоор, эндэ 37 бригада, хоёр уасток, хэдэн ар-баад хүн коммунистическэ ажалай бригада, үлэрийнэй нэрэ солотой болохын түлөө тэмсэжэ байна.

— Июнь нарада Москвада боло-

һон коммунистическэ ажалай бри-гада болон ударнигуудай мурьсөөндэ эрхилмэгшэдэй Бүхэсоюзна зүб-лөөн дээрэ Никиты Сергеевич Хру-щевой хэнэн элидхэл шагнахадаа, ажалдаа шэнэ амжалта туйлахаар зоригжоо нэм,—гээд нүхэр Рыме-рев хоёрон.—Тиихэдэ энэ зүблөөн-дэ хабаалсажа эршэн заводой-мнэй коммунистическэ ажалай бри-гадын бригадир Юрий Филиппов мааналтайгаа хонирхолтой хөөрөл-дөө үнэгэртэжэ, биднээ амжалта, илалтануудай шэнэ орбыл өөдэ уряалаа юм,—гэжэ Анисим Федо-рович үгээ саашан үргэлжэлүүлнэ.

Тэрэ гэнэнхээ гэхэ гү, али июль нараһаа хойшо мастер Анисим Фе-дорович бүхэли уастогоараа ком-мунистическэ гэнэн нэрэ солодо

хүртэхын түлөө мурьсэжэ эхилэ-лэн.

Эбтэй эмхитэй энэ уастогой хү-дэлмэришд бултадаа ажалдаа эзэн ёһоор хандадаг, уастогойнгаа нэрэ хүндын түлөө эхэ оролдодог, үүсхэл гаргадаг болоо бэйлэй.

Мурьсөөнэй түрүүшын үдэрнөө хүдэлмэришэн бүхэн хэдэг ажалаа шанар найнтайгаар бүтээхын түлөө оролдожо эхилхэн байна. Тингээ эдэнэр түрүүшынгээ нарада хараа-

лагдаһан түсбөө үлүүлэн дүүргэ-жэ, заводойнгоо Хүндэлэлэй сам-барта гараа нэн.

«Хаа хаанайг үлэрсалай жэл эхилбэ. Коммунист Рымаревэй хү-тэлбэрилдэг уастогой хүдэлмэри-шэд орон дотороо боложо байхан найн найхан юумнүүдхээ гээгдэхэ-гүйн тула баһал нуралсахаар ши-ндэбэ. Жэшэнь, Иннокентий Шеме-тов индустриальна техникум дүү-ргэшыс наа, Омскын харгы замай институтта заочноор нуралсаха бо-лобо. Федор Брянский лесотехниче-скэ техникумэй дүрбэдэхн, Кирилл Пашинский худөө ажахын технику-мэй механизацийн отделенийн гур-бадахи курсануудтан нуралсана. Иван, Григорий Паньковтан, Юрий Тимшхов гэгшэд ажалайнгаа нү-лээр жолоодошын курсада нурал-

сажа ябана. Уастогой мастер нү-хэр Рымарев энэ жэлдэ лесотехни-ческэ училищы дүүргэһэн намтар-тай. Сэхын хэлэхэдэ, тус уастог-та ажалайнгаа нүүлээр нурдаггүй-шүүл угы болонхой.

Нүхэр Рымаревэй хүтэлбэрилдэг энэ уасток завод соогоо гол уаст-огуудай нэгэндэ тоологдодог. Яахдааб гэхэдэ, эндемнай трактор, машинануудай «зүрхэн»—мотор за-набарилгаданаһан нүүлээр туршаг-

НАИНДЭРТЭ—11 НАРЫН ТҮСЭБ!

Баруун Гарбагатайн леспромхозой модошод Агууехэ Октяб-рийн найндэрыс ажалай бэлэгтэйгээр угтахын тула эдэ үдэрнүүд-тэ габыгай шударгыгаар ажаллажа байнхай. Эдэнэр вахтада жагсаһан түрүүшын үдэрнөө эмхитэй эдэбхитэйгээр ажаллажа, ар-бан нарынгаа түсэбье 15 хоногоор урид дүүргэбэ. Мүнөө тэдэнэр ноябрь нарын түсбөөр ажаллан, найндэр болотор 11 нарын түсэб дүүргэхэ хүсэлэнтэй. Мурьсөөндэ нүхэд Филиппов, Спицин, Гурь-ев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригаданууд шалгар-на. Эдэ бригадын гэгшүүд модо унагааха, таллуулха, гэгшүүн-нэнь сэбэрлэхэдэ үдэр бүрингөө даалгавар үлүүлэн дүүргэдэг юм. Мүн модо шэрэгшэд сооһоо жолоодогшод Иван, Василий Кар-баинтан, Даша Очиров, трактористнууд аха дүү Дмитрий, Виктор Павловтан, Андрей Иванов гэгшэд үндэр бүтээсэтэ ажалаараа хо-до шалгаржа ябадаг.

Зургаадахи уулзалга

Энэ үдэр түрүүшын хюлгэ дээрэ наадаһан нүхэд Вошенко Тоглоев хоёрой уулзалга харагшадые хонир-хуулаа. Залуу шатаршан Вошенко баһал эндэ урда үулзалгадаа наа-даһандаа адли хожомдожэ, шүүг-дэшоо. Мамилев Бетиние шүүжэ, хоёрдохи очкогоо абаа. Казыминтай уулзалһан Улымжиева яһала най-наар наадажа, нүхэрөө тухашаруул-ба. Нүүл багта, Улымжиевань хоёр морёо үгөөд, ноёндон таһалгара-гүй шаалажа тэнсэһэн байна.

Хоёрдохи бүлэгтэ наадагшад соо-һоо Хабухаев Мельниковтэй уул-захадаа хээзэ хээзэньхнээ муу-гаар наадажа, 33-дахн ябадлаа тух-шугдээ. Мүн энэ үдэр Амбаев бираггүйгөөр наадажа, Малаевта шүүгдэһэн байна. Власов Сулейма-новыс шүүгдэ. Копыловский Профи-мов хоёр тэнсэ.

Зургаан уулзалгын удаа Улан-Удын худөө ажахын институтай студент Александр Самарин тү-рүүлжэ ябана. Тэрэ дүрбэн уул-залгаһаа 0 очкотой, наадагдаагүй хоёр партиитай. Үннэй шатаршан Цыденов 5-наа 4 очкотой, нэгэ хой-шолуудлагдан партиитай. Малаев 5-наа 4, Власов 6-наа 5 очкотой бо-лоод ябана.

А. Михайлов.

Мүнөөдэрэй программа

18.00—«Комсомол, шамда алдар со-ло!» гэнэн литературно-хүжэмтэ дам-жуулга. 18.40—Классическа хүжэм. 18.55—«Комсомол, шаммэй ажалараа суурхуулаһан» гэнэн залуушуудта зо-рюулагдан дамжуулга. 19.10—«Залуу-шуул дуулана» гэжэ концерт. 19.25—«Мурьсэдэг аймагуудта» гэнэн дам-жуулга. 20.05—Эстрада хүжэм. 20.35—Гомбодоржиевай «Нэшхэллин нануул-ха» гэнэн нэгэ акттай жүжэ. 21.10—«Энэ танай дуратай хүжэм» гэнэн концерт.

Гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэй-шөг байха, хойто аймагуудта бага зэргэ саһан орохо. Зүүн зүгһөө нурлахаар халхалха. Улан-Удэ городто үлөөгүүр 5—7 градус хүйтэн, үдэртөө 2—4 гра-дус дулаан болохоор хүлээгдэнэ.

Октябрийн 30—31-нэй үдэрнүүдтэ рес-публика дотор үүлэтэйшөг байха, зарим нутагуудта саһан орохо. Хүйндөө 3—8 градус хүйтэн, үдэртөө 1 градус хүйтэ-нөө 4 градус дулаан болохо.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн XV сесс

Политическэ комитеттэ

НЬЮ-ЙОРК, октябрийн 27. (ТАСС). Буу зэбсэг хуряаха тухай асуудал зүбшэн хэлсэлгэ октябрийн 26-да Генеральна Ассамблейн По-литическэ комитеттэ бүхэли үдэрэй турша соо үргэлжэлүүлгээ. Най-ман ороной—Иранай, Камбоджын, Украиннын ССР-эй, Перугэй, Колум-бинин, Румыннын, Австралийн, Ин-донезинин түлөөлгшэд үгэ хэлээ.

Латинн Америкын энэ хоёр оро-ной, тэрэшлэн СЕАТО гэжэ сэргэ-гэй бүлгэлдэлд эдэбхитэйгээр ха-баадагшад нэгэн бологшо Ав-стралийн делегадууд буу зэбсэг нийтээрээ, хүсэдөөр хуряаха шуха-ла гэжэ хэлэбшье, хэлсээ дахад дүргэноор хэбье уряалхааа ондоо бодото тодорхой дурадхал оруула-гүй. Советскэ дурадхалнуудые бу-руушаагаад, эдэ гурбан делегат ба-руун ороннуудай дурадхалан резо-люцинуудай проектүүдыг булта-даа дэмжэһэн байна.

Политическэ комитеттэй үзэмжэдэ табигдаһан резолюцинуудай проек-түүдэй нэгыншье дэмжэнгүйгөөр, Иранай түлөөлгшэ Вакхил нигжэ мэдүүлэ. Буу зэбсэг хуряаха та-лаар ямар нэгэн резолюциис олон-хиин дуугаар баталан абалга али-шье талын илалта боложо шадаха-гүй байна. Тэрэнэй ханамжын ёһоор, буу зэбсэг хуряаха асууда-лаар нэгэн ханалтайгаар шиндхэбэ-рийн абтаа наа, комитет амжалта туйлаха байна гэжэ тэрэ хэлэ.

Буу зэбсэг нийтээрээ, хүсэдөөр хуряаха гол ёһонуудыг бэлүүлхэ, тингээ бодото үрэ дүн туйлаха са-тулажа эрээ гээд Камбоджын деле-гат Гон Сан хэлэһэн байна. Хита-

дай Арадай Республикын хабаадал-гагүйгөөр энэ асуудал шиндхээ ар-гагүй байна гээд Сан онсолон тэм-дэлгээ.

Украиннын ССР-эй Гадаадын хэ-рэгүүдэй министр Л. Ф. Паламар-чук нигжэ мэдүүлэ. Арбан ороной түлөөлгшэдхөө бүридэлдэ комитет-тэй гэгшүүн байһан дүрбэн ороной—США-гэй, Канадын, Италийн, Ан-глийн түлөөлгшэдэй үгэ хэлэһэнэй нүүлээр, комитеттэй хүдэлмэри ураг-шатай байха гэжэ ханахаар бэшэ болоод байна. Буу зэбсэг хуряаха тухай тэдэнэр гоё гоё үгэнүүдыг хэлэһэн байна. Буу зэбсэг хуряаха, гол ёһонуудыг тэдэнэр буруушаа-нагүй, тайлбарилан хэлэбэл, бүри саашадаа буу зэбсэг хуряахыс тэ-дэнэр зүбшөөнэ. Зүгөөр энэ сагын хээзэ хүрээжэ эрэхэб гэжэ мэдэхэ аргагүй байна. Украиннын делега-цийн ойлгоһоной ёһоор, буу зэбсэг хуряаха тухай асуудалаар ямаршье үрэ гарахагүй эхи захгүй шашал-даа хээ гэнэн политикые баруун ороннууд баримтална гэшээ.

Тинмэһээ зарим делегацинуудай баадхадагай ёһоор, хэлсээ дахад хээ болоо гэшээ наа, энэ үшар иматгал буу зэбсэг хуряахыс хүсэ-дгүйшүүдэд таарамжатай боложо үгэхэ байна.

Мүнөө Политическэ комитеттэй үмэнэ хоёр зам бии: нэгэн гээл, буу зэбсэг нийтээрээ, хүсэдөөр ху-ряаха тухай догворой шухала гол ёһонуудаар саашада хэлсээ хээ үндэнэ хуври боложо үгэхөөр эли тодо заабаринуудыг зүбшээ, най-шааха; угы гээл, буу зэбсэг нийтээрээ, хүсэдөөр хуряаха тодор-

хой хэмжээнүүдыг абадхыг дууржа, үргэгүй хоолон хэ-дье хээ болоно. Саашада хээ болохо тодорхой хээ зэбсэг нийтээрээ, хүсэдөөр хуряахыс бэлүүлхэ тодорхой таарамжатай үндэнэ хууи үгэхөөр дурадхалыс Советскэ комитеттэй үзэмжэдэ табиг-гээд Украиннын түлөөлгшэ лээ.

Буу зэбсэг хуряаха граммагүйгөөр, нимэ заабаригүйгөөр шэнэ эхилхэ гэшээ үргэгүй байхыс на, тон хоротой байха; мэхэлхэн ябадал болохо, харюусалгатай, өөрыгөө правительство нимэ муу шадха шадахагүй байна.

Буу зэбсэг яаралтайгаар рэлыг, дайнай эрмэг дэв ябадалыс халхалхын зэбсэг хуряаха асуудал зүб-сэлгыс баруун гүрэнүүдэд даа хэрэглэхэ болоо наань сэг хуряаха асуудалыс Политическэ комитеттэ зүбшэн хэлсэл-раиннын делегаци хабаа-боллохо баатай болохо бай-Паламарчук үгынгөө мэдүүлэ лээ.

Румыннын делегат Эдуин-зинеску үгэ хэлэхэдэ, буу зэбсэг нийтээрээ, хүсэдөөр хуряа-вор баталха тухай СССР-н халыс дэмжээ.

Заседанийн түгэсхэлдэ зинин түлөөлгшэ Сукарджо праното үгэ хэлэ.

Франциин компартийн хандалга

ПАРИЖ, октябрийн 26. (ТАСС). Алжирта амгалан байдал тогтоо-хын түлөө тэмсэл хээ национальна үдэрэй үлгөөдэр бүхы Франци дот-роо болохоё байһантай дашарам-дуулан, энээндэ эдэбхитэйгээр ха-баадахыс уряалан бүхы ажал-шадта, эб найрамдалай тала бариг-шадта Франциин коммунистическэ парти хандаһан байна.

Өөрыгөө тодорхойлоо эрхыс үнэн сэхээр бэлүүлхэ найдуулга үгэл-сэхын түлөө, демократиче, тэрэнэй шухала гол ёһонуудыг ариалан хамгаалхын түлөө хэлсэлүүдыс хэ-жэ, Алжирта амгалан байдал тог-тоохын түлөө бүхы ороноймнай агүүсхэ үдэр октябрийн 27-до үн-гэргэдэхэнь гэжэ хандалга соо хэ-лэгдэнэ.

Алжирта амгалан байдал тогтоо-хын түлөө тэмсэлэ национальна үдэр үнэгэрэхын түлөө кампани оро-ной томо томо профсоюзна органи-зацинуудай үүсхэлээр эхилээд, ком-партийн нутагай организацинуудай, эб найрамдалай тала баригшадай

хүдэлөөнэй, бусад организацинууд-дай зүгһөө үргэнөөр дэмжэгдээ.

Зургаан жэлэй турша соо дайнда эсэргүүсэн тэмсэжэ байһан Фран-циин коммунистическэ парти ха-даа октябрийн 27-ной үдэртэ нэгэн ханалтайгаар, эдэбхитэйгээр хабаа-дахыс ажалшадые, эб найрамда-лай тала баридог бүхы хүнүүдыс уряалан. Шухала эрилтэнүүдээ бэ-лүүлхэ: буудалдаа зогсохо, өөры-гөө тодорхойлоо эрхыс хангаха най-дуулга үгэхэ тухай ёһотойл хэлсээ эхилхэ зорилгоор предприятинууд-та, байрын кварталнуудта, худөө тосконуудта эргэгтэй, эмгэгтэй фран-цузууд октябрийн 27-ной үдэр саг зуурын забастовконуудыс, манифе-стацинуудыс эмхидхэжэ, бүхы хү-сээс нэгдүүлхэ замда шэнэ томо алхам хээ байна. Биднэр булта-даа дайн байлдаа үргэлжэлдүүлгэ-нээ хохидолдо оронобди. Биднэр бултадаа эб найрамдалыс хүсэ-нэбди. Биднэр булта хамтаараа ябуулга хээбди гээд хандалгын тү-гэсхэлдэ хэлэгдэнэ.

Парижта амгалан байдал тогтоо-хын түлөө тэмсэлэ национальна үдэр үнэгэрэхын түлөө кампани оро-ной томо томо профсоюзна органи-зацинуудай үүсхэлээр эхилээд, ком-партийн нутагай организацинуудай, эб найрамдалай тала баригшадай

Газарыс тойрон дабшаха хэмэл одо табиха гэнэн США-гэй ханаашалга урагшагүйдэбэ

НЬЮ-ЙОРК, октябрийн 27. (ТАСС). США-гэй агаарай зэбсэгтэ хүсэнууд энэ хүни Ванденберг гэжэ агаарай сэрэгэй базаһаа газарыс тойрон дабшаха «Дискаверер» 16-г гэжэ нэрэтэй хэмэл одо табихыс оролдоһон байна. Гэбшье ракетын хоёрдохи хубын гэмтэнхэй байһан

дээрнээ нэгдэхн хубинаа халажа шадаагүй, тингэжэ хэмэл одотоё сугтаа Монгол далай дээрэ унаа гэ-жэ хэмэл одоной табигдаһанай нүүлээр сонсохгодоо.

Сальвадортонхи байдал

НЬЮ-ЙОРК, октябрийн 27. (ТАСС). Сэрэгэй урбалтын болоһо-ной ашаар Сальвадорой президент Хосе Мари Лемус гэгшын зонхилхы гурим унагаагдаба гэжэ информ-ациноно агентство мэдээсэ. Лемус гэгшэ ханалаа нэгэлдэггүй хүнүү-дыс, илангага студентнуудыс нүү-лэй үдэрнүүдтэ эхээр мүшхэһэн байна. Гватемалын зонхилгошо Идигорас Фуэнтес гэгшэтэй Лему-сай хаяхан баталһан коммунизмад эсэргүү хэлсээ студентууд буруу-шааһан юм. Холбоото Штадуудай мэдэлдэ ороноо оруулаа тушаа поли-тика бэлүүлжэ байһан дээрнээ

Лемус гэгшэ арадай дунда шыс хүндэгүй болоһон бай-Пренс Латина агентство мэдээсэ.

Зургаан хүнөө: гурбаа гурбан энгэй хүнүүдхээ нэн нэгэдэлэй гарта Саль-вадортонхи засаг түр ороод байна.

Энэ нэгэдэлэй түрүүн хэлгээдэ, политическэ зэрэг хаалтада хуугшадые судам-литическэ болон гражданыс сүлөөс нэргээгээ, сүлөөтэ үнэгэрэхэ найдуулга үгэ, кратическа хараа бодол ниг бэлүүлхэбди гэжэ энэ нхэ дүүлэ.

Хаммаршельд колонизаторнуудай зарсанарыс дэмжэнэ

БЕЛГРАД, октябрийн 27. (ТАСС). Танюг агентствын корреспондентын Лемпольдильнээ дамжуулһанай ёһоор, «Нэгэдэмэл Нацануудай Организацыйн үдэртэй» дашарамду-лан, ООН-эй Генеральна секретарь Хаммаршельдэ Конгын Республи-кын правительство толгойгошо Лумумба бэшэг эльгээхэдэ, Конго-дохи байдал үдэр эрхэ бүри му-дажа байна гэжэ заагаа. Парла-ментын, арадай этигэл найдабарид хүртэжэ байхан хуулиа правитель-ствыс Хаммаршельд мэдэрнэгүй, Конгын парламентын түлөөлэлгыс хэргэсээнэгүй гэжэ Лумумба гэм-нэһэн байна.

Харин гүрэнүүдхээ туһаламжа абажа байһан Мобутын бүлэг-лыс Конгодохи ООН-эй сэрэгүүдэй

командовани хая болотор гэжэ Лумумба зааба. Энэ орон дотор эмхи гурим бай-ханаатай байбашье, хүнүүдхэ шыс шалтагаангүйгөөр арга-жа, тоножо, алажа оролоо гэжэ бэшэг доторнй хэлгээ. Нэгэдэмэл Нацануудай Организацыйн үдэртэй танюг аг-чачи манай арада хойшоо гүй түргөөр туһаламжа уялгатай гэжэ Лумумба мэдэ-«Конгын арадай, мүн ороно-ашаа туһада зохидалоор муу-рамдалай шиндхэбди гэгшэ наа ондоо ямаршье шиндхэ-нийн правительство хүсэнууд Лумумба хэлгээ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУД